

Beschouwing

Amsterdam, september 1954: First European Congress on Clinical Chemistry

J.J. HEEREN

Deze maand, september 2004, is het 50 jaar geleden dat in het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam het eerste congres op het gebied van de klinische chemie werd gehouden. Het congres, georganiseerd door de toen nog zeer jonge NVKC, werd geafficheerd als 'First European Congress on Clinical Chemistry' maar zou later als 'First IFCC International Congress' bekend worden (1). Dit eerste congres heeft belangrijk bijgedragen aan de ontwikkeling en de positie van de klinische chemie, ook in Nederland. Met dit congres werd de nieuwe discipline en de status van de klinisch chemicus als specialist, gelijkwaardig aan de medisch specialist, definitief 'op de kaart gezet'. In dit artikel een terugblik!

De ontwikkeling van de techniek en de invoering van nieuwe communicatiesystemen (telegrafie, telefonie) en transportmiddelen (spoorwegen, stoomschepen) maakten dat tegen het einde van de 19^e eeuw de wereld snel 'kleiner' werd. Die verkleining was maatschappij-breed en had betrekking op zowel handel als bankwezen, religie, menselijke verhoudingen als -niet in het minst- de wetenschappelijke wereld; een soort 'globalisering-avant-la-lettre'. Gevolg van de toegenomen contacten was de noodzaak afspraken te maken; internationaal geldende afspraken op het gebied van terminologie, nomenclatuur, eenheden et cetera. Nog in de 19^e eeuw werden de eerste internationale samenwerkingsverbanden opgericht en vonden de eerste internationale congressen plaats. En dat op zeer verschillend gebied: meteorologie (1873), auteursrecht (1880), notariaat (1895), zeerecht (1897). In 1875 was er al een internationaal bureau voor maten en gewichten opgericht.

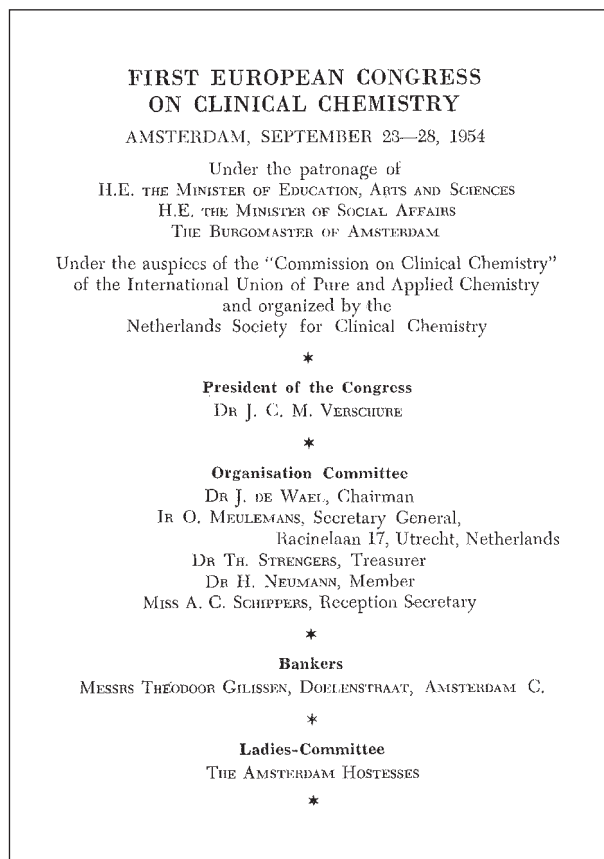
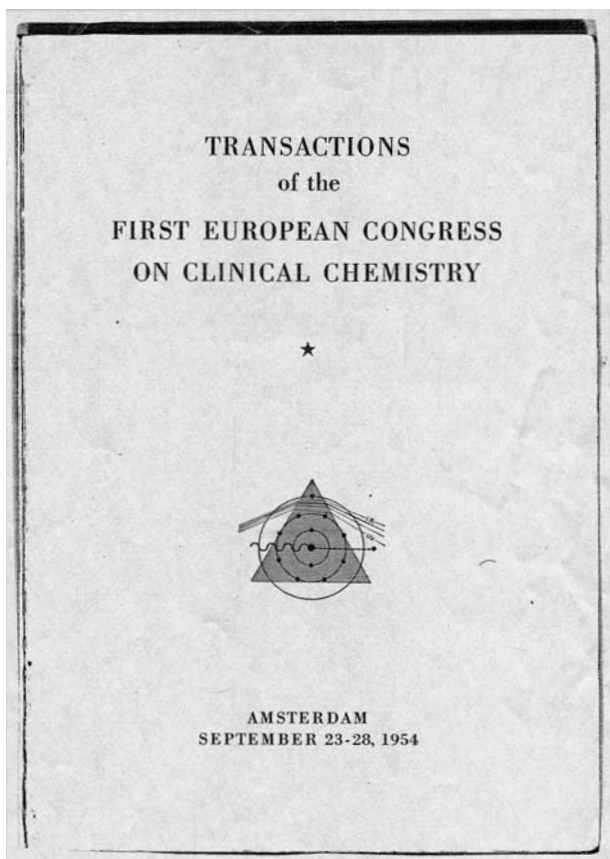
Internationalisering van de chemie: IACS en IUPAC

Voor zover bekend vond in 1860 in Karlsruhe een eerste internationale bijeenkomst plaats op het gebied van de chemie, in 1889 gevolgd door een tweede, nu in Parijs. De aanwezigen waren nog vooral op persoonlijke titel uitgenodigd. In de jaren daarna werden in tal van landen nationale organisaties opgericht -de KNCV in Nederland dateert uit 1903- en groeide de behoefte aan een internationaal orgaan. In 1911 vond

in Parijs de eerste bijeenkomst plaats van de IACS, de International Association of Chemical Societies. De organisatie was evenwel geen lang leven beschoren; met het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog kwam er een einde aan de IACS. In 1919 was er een heroprichting maar nog in datzelfde jaar ging zij op in een nieuw overkoepelend orgaan, de International Union of Pure and Applied Chemistry (IUPAC). Kort daarna werd IUPAC lid van de International Council of Scientific Unions (ICSU), een allesoverkoepelend orgaan op het gebied van wetenschap en techniek. IUPAC kende, na een overigens trage start (2), een snelle groei; niet alleen het aantal participerende nationale organisaties nam toe, maar de explosieve ontwikkeling van de (deelgebieden van de) chemie bracht met zich een vérgaande differentiëring van taken en doelstellingen en daarmee de instelling van vele commissies en subcommissies. Maar zoals eerder de Eerste Wereldoorlog de beloftevolle ontwikkeling van de IACS had geremd, zo gebeurde dat opnieuw met betrekking tot de IUPAC in 1938 met het uitbreken van Wereldoorlog II. Onmiddellijk na het einde van de oorlog werden pogingen ondernomen om de IUPAC weer tot leven te wekken (3).

Internationalisering van biochemie en klinische chemie: IUB en IFCC

Niet lang na de oprichting van IUPAC had de organisatie een Commission on Biological Chemistry ingesteld. Ook het werkterrein van deze commissie, die zich aanvankelijk vooral bezig hield met zaken op het gebied van nomenclatuur, breidde zich snel uit, maar onduidelijk is of en in hoeverre zij betrokken was bij de organisatie van het eerste International Congress on Biochemistry, in augustus 1949 in Cambridge. Feit is dat dit congres een groot succes was en de directe aanleiding werd tot de oprichting van een International Union of Biochemistry (IUB). Feit is ook dat deze IUB al snel toenadering zocht tot de eerder genoemde International Council of Scientific Unions, de ICSU. Onduidelijk is of de IUB onder de paraplu van de IUPAC wilde blijven dan wel als een zelfstandige organisatie wilde worden opgenomen binnen de ICSU. De situatie moet in elk geval verwarrend zijn geweest, zowel voor IUPAC, IUB als ICSU. Die verwarring bestond nog steeds toen in juli 1952 in Parijs het 2nd International Congress on Biochemistry werd georganiseerd.

Figuur 1. Omslag en titelblad First European Congress on Clinical Chemistry, Amsterdam 1954.

Zoals al eerder biochemici zich hadden ingezet om hun vakgebied als een eigen, zelfstandige discipline te profileren (4) en door internationaal overleg te komen tot een eigen organisatie, zo deden dat in het begin van de jaren vijftig de klinisch chemici. Op dat moment was er al een aantal nationale verenigingen voor klinische chemie opgericht, o.a. in Nederland (1947) en Scandinavië (1947) en in de Verenigde Staten (1948). Tijdens een IUPAC-bijeenkomst in september 1951 in New York werd het idee gelanceerd om te komen tot een Commission on Clinical Chemistry. Het initiatief ging uit van de Biological Chemistry Section van IUPAC en met name van haar toenmalige voorzitter Arne Tiselius. Het kwam inderdaad tot de oprichting van een voorlopige Commission on Clinical Chemistry. De Engelse hoogleraar Earl J. King werd tot voorzitter benoemd, Warren Sperry (VS) en Paul Fleury (F) tot leden. Uitgangspunt was dat "there was need for an international body which, with the backing and the support of the Union, could pull together and coordinate the activities of the very few known national societies of clinical chemistry, and encourage the formation of such societies in other parts of the world". Ook was men van mening dat "the chemists and biochemists who worked in hospitals and clinical departments of medical schools were now sufficiently numerous as to warrant drawing them together in some sort of organisation and hold periodic meetings, which might well be on an international scale". Het was de bedoeling een en ander tijdens het 2nd International Con-

gress on Biochemistry in juli 1952 in Parijs te formaliseren; bij dat congres werd een groot aantal klinisch chemici verwacht. Het zou in Parijs inderdaad komen tot de instelling van een IUPAC-Commission on Clinical Chemistry maar -méér dan dat- ook tot de oprichting van een International Association of Clinical Biochemists, IACB. In deze IACB zouden naast twee IUPAC-leden ook een viertal vertegenwoordigers van de bestaande dan wel nog op te richten nationale verenigingen voor klinische chemie zitting nemen (5). Niet iedereen was gelukkig met de voorstellen en de te voorziene gang van zaken. Met name de Nederlandse deelnemers -maar zij niet alleen!- dr. J.C.M. Verschure en drs. H. Peters waren van mening dat het aandeel van congresgangers "who actually were employed as clinical chemists and heads of hospital laboratories" in de IUPAC-commissie wel aan de erg magere kant was. Met name vreesden zij een te grote inbreng van aan universitaire instellingen en wellicht zelfs aan commerciële bedrijven verbonden (klinisch) chemici. Zij benadrukten de positie en de belangen van de in de 'gewone' ziekenhuizen en vanuit die praktijk opererende collegae. Zij besloten een ander geluid te laten horen en zo kon het gebeuren dat tijdens dat congres in Parijs er min of meer tegelijkertijd twee bijeenkomsten plaatsvonden met dezelfde doelstelling: een zelfstandige en internationaal erkende status voor de klinische chemie. Er was de officiële IUPAC-bijeenkomst, door King c.s. belegd in een zaaltje van de Sorbonne, en een meer informele 'cocktailparty', door Verschure c.s. georganiseerd in

een naar wordt gezegd chique appartement aan de Boulevard Axelmans. Verschure was gedwongen naar dit appartement uit te wijken toen een eerder verleende goedkeuring voor een zaal in de Sorbonne was ingetrokken; de ruimte bleek plotseling geclaimd door het IUPAC Committee on Clinical Chemistry! Voor zowel King als Verschure bleek later de eigen bijeenkomst een groot succes.

Het was duidelijk dat er iets moest worden uitgepraat en voor de eerste bijeenkomst van het bestuur van de nieuwe IACB, in juli 1953 in Stockholm gehouden, werd dan ook dr. Verschure uitgenodigd. Kennelijk werden tijdens die bijeenkomst -met King als voorzitter, Wootton als secretaris en Fleury, Josephson en Sobel als leden- de plooiën gladgestreken. Overeengekomen werd dat vooralsnog twee leden van het bestuur van IACB door IUPAC zouden worden aangezien maar "it was envisaged that the Committee should eventually consist entirely of elected national representatives ...". De bijeenkomst in Stockholm kende nog een andere, door niemand voorziene uitkomst: het besluit op korte termijn te komen tot een internationaal congres op het gebied van de klinische chemie. Was het op uitnodiging van King of was er een aanbod van Verschure? Hoe dan ook, besloten werd de organisatie ervan aan Nederland toe te vertrouwen. En passant werd dr. Verschure toegelaten tot het IACB-bestuur als national representative.

Amsterdam, september 1954: de voorbereiding

Het toenmalige NVKC-bestuur was allerm minst gelukkig met de toezegging van Verschure, in die jaren voorzitter van de vereniging. De omstandigheden lieten het naar haar oordeel ook eigenlijk niet toe. "De schrik sloeg de overige bestuursleden in de benen. Niet alleen hadden we nog maar een gering aantal leden, doch ook slechts een kapitaal van f 50,- in kas", zoals de toenmalige penningmeester, dr. Th. Strengers jr., het verwoordde. Er was echter geen weg terug. Een commissie van voorbereiding werd ingesteld, bestaande uit de bestuursleden ir. O. Meule-

mans, dr. H. Neumann, dr. Th. Strengers en dr. J. de Wael. De commissie nam de zaken voortvarend ter hand. Subsidies werden aangevraagd en mogelijke sponsors benaderd. De huisbankier, Theodoor Gilissen, werd verzocht de financiële kant te verzorgen en het reisbureau Lissone Lindeman ingeschakeld voor de in het programma op te nemen excursies. De 'Amsterdam Hostesses' zouden een 'ladies programme' verzorgen. Het was nu zaak de bestaande nationale verenigingen voor klinische chemie te informeren. Afsproken werd dat het congres drietalig zou zijn en inderdaad, vanaf het eerste 'Application Form/Bulletin d'Adhésion/Anmeldeformular' verscheen alle informatie met betrekking tot het congres in zowel het Engels, het Frans als het Duits. De congreskosten zouden f 25,- bedragen en f 10,- voor de partners van de deelnemers. Bepaald werd dat het congres zou plaatsvinden van donderdag 23 september tot en met 28 september en wel in het Koninklijk Instituut voor de Tropen, Mauritskade 63 in Amsterdam. Het week-einde van 25 en 26 september zou in het teken staan van een aantal excursies. Met betrekking tot het wetenschappelijke programma werden twee thema's geselecteerd die naar het oordeel van de organisatie van groeiende betekenis waren voor de (toekomstige) praktijk van de klinische chemie: isotopen in het klinisch-chemisch laboratorium en fysische meetmethoden in hun relatie tot klinisch-chemische problematiek. Aan elk van de thema's zou een symposium van twee dagen worden gewijd. De organisatie stelde zich ook voor een expositie van voor het vakgebied relevante instrumenten onderdeel van het congres te maken; daarbij zouden -misschien uit een oogpunt van de beschikbare ruimte- alleen instrumenten van Nederlands fabrikaat worden getoond!

Blijkbaar voldeed het simpele feit van een te organiseren congres op het terrein van de dan nog jonge klinische chemie in een behoefte; in februari 1954 waren al 708 voorlopige inschrijvingen binnen. Met de definitieve inschrijvingen wilde het echter minder vlotten. Zozeer zelfs dat prof. Noyons, in 1947 initiatiefnemer

Figuur 2. Overzicht Grote Zaal Tropeninstituut tijdens openingszitting congres; achter de bestuurstaafel dr. J.C.M. Verschure, ir. O. Meulemans, dr. Th. Strengers, dr. E. de Jong, dr. H. Neumann. Achter de katheders dr. J. de Wael, voorzitter van het organiserend comité.

Figuur 3. Overzicht deelnemers congres tijdens de openingszitting met van links naar rechts dr. J. Bottema, prof. dr. E.C. Noyons, dr. P. Schlemper, prof. dr. F. Jordan, prof. dr. C. Bakker, dr. T. van der Linden, prof. dr. J. de Boer en prof. dr. J. Kok; de laatste drie aanwezig namens de dan Koninklijke NCV.

SYMPOSIUM I:

ISOTOPES IN THE CLINICAL CHEMICAL LABORATORY

Thursday September 23:

- 11.00-12.00: Prof. Dr C. J. BAKKER, Amsterdam:
Production and physical properties of radioactive isotopes.
- 12.00 : Official Photograph.
- 13.45-14.45: C. B. HEYN, Maastricht:
Measurement of radioactivity. Demonstration at 15.25.
- 14.45-15.00: Dr K. J. SCHRIEFLER, N. DIFFERANTE, K. I. ALTMAN
and L. H. HEMPELMANN, Heidelberg:
The study of tissue breakdown after exposure to roentgen rays.
- 15.00-15.15: P. C. VAN ERKELENS, Utrecht:
The metabolism of S^{35} -labeled antithyroids in the thyroid
gland and other organs of cockerels; with special attention to
the nucleic acid fractions.
- 15.15-15.25: Discussions.
- 15.25-15.55: Interval (tea).
- 15.55-16.10: Dr O. BASSIR, Beverly:
A base-line for nucleic acid turnover in isotopic studies.
- 16.10-16.25: S. CHRISTENSEN, Dr S. E. JENSEN and Prof. Dr K. LUND-
BAEK, Aarhus:
The incorporation of P^{32} in phospholipid fractions in man.
- 16.25-16.40: Dr J. FREI et R. M. WERMUTH, Lausanne:
Oxydation phosphorylante et carence en thiamine.
- 16.40-16.55: J. RUNDO and Dr M. FABER, Copenhagen:
Total-body γ -radiation from patients with internally deposited
thorium.
- 16.55-17.10: Dr N. S. C. HEILSKOV, F. SCHÖNHEYDER and K. OLESEN,
Aarhus:
 N^{15} -investigations on het mechanism of nitrogeninteraction in
normal and in immobilized human organisms.
- 17.10-17.30: Discussions.

Friday September 24:

- 9.30-10.30: Dr B. SKANSF, Malmö:
The application of radioactive iodine in diagnosis of thyroid
disease.
- 10.30-11.00: Interval (coffee).
- 11.00-12.00: N. VEALL, London:
Isotope measurement of body electrolytes.
- 12.00-12.20: Prof. A. LAMBRECHTS, Dr S. DELAVA et Dr J. GOVAERTS,
Liège:
Répartition tissulaire du radiosodium dans l'organisme jeune
et adulte.
- 14.00-14.15: Dr K. F. STÖA, Bergen:
Experiences with a I^{131} excretion test using small radioactive
doses.
- 14.15-14.30: R. HENRY, Paris:
Emploi de I^{131} pour la recherche et le dosage de l'excrétion
thyroïdienne.
- 14.30-14.45: Prof. M. DE VISSCHER, Louvain:
Fonctions thyroïdiennes et radioactivité du sang après admini-
stration de radioiode.
- 14.45-15.00: A. M. J. JASPERS and Ir H. R. MARCUSE, Amsterdam and
the Hague:
Local measurement of I^{131} uptake in thyroid glands.
- 15.00-15.20: Discussions.
- 15.20-15.50: Interval (tea).
- 15.50-16.05: A. C. FRAZER, D. J. Mc WEFNY, W. F. R. FOWER, Constance
A. C. ROSS and H. G. SAMMONS, Birmingham:
The use of I^{131} protein in intestinal absorption studies in man.
- 16.05-16.20: Dr G. BRANTE, Eskilstuna:
Use of P^{32} -labelled substrates in the estimation of proteolytic
and lipolytic enzymes.
- 16.20-16.35: Prof. N. F. MACLAGAN and B. W. MEADE, London:
The I^{131} thigh neck clearance test in relation to drug admini-
stration.
- 16.35-16.50: K. AGNER, Stockholm:
Peroxidative detoxification of diphtheria toxin studied by using
 I^{131} .
- 16.50-17.05: F. SCHWARZ, Utrecht:
The influence of prominal on thyroid function.
- 17.05-17.30: Discussions.

SYMPOSIUM II:

The physical methods of measurement in connection with clinical chemical problems

Monday September 27

- 9.30-10.30: Prof. M. CUILLOT, Paris:
Emploi des rayonnements et en particulier de l'infrarouge dans l'identi-
fication des molécules en biologie.
- 10.30-11.00: Interval (coffee).
- 11.00-12.00: R. HENRY, Paris:
Acquisitions récentes relatives aux dosages et à l'identification des 17 céto-
stéroïdes et des corticoïdes.
- 12.00-12.20: Dr J. C. KLUYVER, Utrecht:
The determination of isotope ratios by infrared gas-analysis.

SECTION I: Various physical methods.

- 14.00-14.15: J. MACINTYRE, London:
The determination of calcium in biological
fluids by flame-spectrofluorimetry.
- 14.15-14.30: R. W. R. BAKER, London:
Determination of calcium in serum by flame
photometry.
- 14.30-14.45: B. F. VISSER, Utrecht:
Lung function investigations.
- 14.45-15.00: Dr V. COXON, P. C. BANNISTER and R.
H. KAY, Oxford:
The katharometer in gasanalysis.
- 15.00-15.20: Discussions.
- 15.20-15.50: Interval (tea).
- 15.50-16.05: Prof. A. E. SOBEL, New-York:
Instrumentation in quantitative ultramicro
clinical chemistry.
- 16.05-16.20: K. JACOBSON, Lund:
Determination of fibrinogen in blood plasma.
- 16.20-16.35: K. STUHLFAUTH and Dr ENGLHARDT-
GÖLKEL, München:
Über die Anwendung der optischen Test-
methoden Warburgs zur Untersuchung von
Stoffwechselproblemen in der Klinik.
- 16.35-16.50: R. K. BAKER, Manchester:
The optical separation and measurement of
acetylated derivatives of benzidine from
biological material.
- 16.50-17.10: Discussions.

SECTION II: (Paper)electrophoresis.

- 14.00-14.15: Dr G. DICASTRO, Rome:
Continuous electrophoresis on paper.
- 14.15-14.30: Ir G. V. HEYNDRIKX et A. DE
VLEESCHAUWER, Gand:
Recherches électrophorétiques du sérum
sanguin humain dans différentes solutions
tampons.
- 14.30-14.45: Dr P. DUBOST et S. PASCAL, Vitry-sur-
Seine:
Etude des protéines sériques de malades traités
avec la clorpromazine par la méthode de
l'électrophorèse différentielle en clinique
psychiatrique.
- 14.45-15.00: Dr J. GONZALES ALVAREZ et Dr J.
OTERO DE LA GANDARA, Madrid:
Protéinémie et protéinurie dans le syndrome
néphrosique.
- 15.00-15.20: Discussions.
- 15.20-15.50: Interval (tea).
- 15.50-16.05: Prof. Dr Z. STARY, Istanbul:
Über das in der Albuminzacke des Serum-
Electrophoresediagramms enthaltene Glyko-
protein.
- 16.05-16.20: D. WOLVIUS, Utrecht:
The reliability of electrophoresis on filter-
paper for urinary proteins.
- 16.20-16.35: Dr W. SCHROEDER und K. D. VOIGT,
Hamburg:
Über die Möglichkeit der Trennung von Ste-
roiden mittels Papierelektrophorese und
Gegenstromverteilung.
- 16.35-16.50: Dr G. WERNER, Sickingen:
Eine Apparatur für Hochspannungs-Papier-
elektrophorese.
- 16.50-17.10: Discussions.

SECTION III: Miscellaneous.

- 14.00-14.15: Dr J. FOURNEL, Vitry-sur-Seine:
La détermination de l'activité cholestérasique
du sang vue de la détection des intoxications
par les insecticides organophosphorés.
- 14.15-14.30: Dr C. G. SCHMIDT, H. SCHLIEF and
H. J. HILLENBRAND, Münster:
Fermentuntersuchungen in der Skelettmus-
kulatur bei Arteriosklerose und Endangitis
obliterans.
- 14.30-14.45: Dr S. RAABE, Freiburg:
Die Bedeutung routinemässiger Phosphatase-
Bestimmungen in klinischen Labors.
- 14.45-15.00: Dr DAPHNE PAPADOPOULOU, Athens:
The importance of iodoacetate index in
cancer.
- 15.00-15.20: Discussions.
- 15.20-15.50: Interval (tea).
- 15.50-16.05: A. K. DAS, Hyderabad:
A simple method for the analysis of expired
air using Roughton-Scholander syringe and
Das bubble trap.
- 16.05-16.20: Dr R. KAPPELLER-ADLER, Edinburgh:
The effect of sexhormones on histaminase
measured with a micro-volumetric method.
- 16.20-16.35: J. VINAS ESPIN, Toulouse:
Le dosage chimique du sucre réducteur
sanguin en rapport avec les processus
d'oxydo-réduction.
- 16.35-16.50: J. A. OWEN, J. S. ROBSON, F. I. SCAN-
DRETT and C. P. STEWART, Edinburgh:
The measurement of the glomerular filtra-
tion rate in man.
- 16.50-17.10: Discussions.

Figuur 4. Overzicht programma van de symposia I en II.

en tot 1951 voorzitter van de NVKC, zich gedwongen voelde in een persoonlijk schrijven zijn leden te benaderen. Hij deed dat in de van hem bekende stijl:

“Uw naam hebben wij nog niet aangetroffen op de lijst van deelnemers aan het congres. Gij zijt toch stellig van plan aan het Congres deel te nemen? Bedenk, dat het UW Congres is en dat het UW VERENIGING is die het congres organiseert. Gij vooral, Erkende Klinisch-Chemici, zijt de gastvrouwen en gastheren van onze buitenlandse gasten. Gij zult op het congres vele geleerden van naam ontmoeten en nieuwe kennissen en vrienden maken. Laat de gelegenheid, dat dit Congres in Nederland plaatsvindt, niet onbenut voorbijgaan. Blijft niet afzijdig. Wij rekenen ook op Uw aanwezigheid. Retourneer daarom bijgaand formulier ingevuld aan de Secretaris”.

Het congres

Twee maanden vóór het congres, op 23 juli, waren 325 definitieve inschrijvingen geregistreerd. Uiteindelijk zouden 286 personen (350 inclusief partners) in de lijst van deelnemers worden opgenomen. Onder hen 94 uit Nederland. Bij bestudering van het overzicht van de Nederlandse deelnemers valt het grote aantal aanwezigen op dat niet direct afkomstig was uit de wereld van de klinische chemie; (huis)artsen, kinderartsen, internisten, fysici, vertegenwoordigers van de industrie, analisten. Hun aanwezigheid weerspiegelt de grote belangstelling die na de oorlog in brede kring was ontstaan voor de nieuwe discipline en de verwachtingen die waren gewekt (6).

De organisatoren waren erin geslaagd een groot aantal sprekers te vinden die bereid waren een voordracht te houden. Het programma voor de symposia, die beide plaatsvonden in de grote zaal van het Tropeninstituut, is als figuur 4 bijgevoegd. Door de medewerking van de overheid, de gemeente Amsterdam en een aantal bedrijven was het financiële aspect van het congres veiliggesteld (7). Een viertal bedrijven was in de hal op de eerste verdieping aanwezig met een bescheiden expositie van hun producten (8). Het congres werd geopend met een ontvangst in het Rijksmuseum door het gemeentebestuur van Amsterdam, mede namens de ministers van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Sociale Zaken en Volksgezondheid; het gemeentebestuur bood de congresdeelnemers ook een boottocht aan door de grachten en de havens van de stad. Het aantal deelnemers was nog zodanig dat op donderdag 23 september om 12:00 uur in het congresprogramma ruimte kon worden geschapen voor een groepsfoto van alle participanten.

Het congres in Amsterdam werd een groot succes, zowel voor de deelnemers als voor de organisatie. De IUPAC, die de organisatoren overigens geen financiële toezegging had gedaan, toonde haar tevredenheid en ook de congresgangers lieten zich niet onbetuigd. Er was veel waardering voor zowel het wetenschappelijke als het sociale programma en dat gold ook voor de organisatie. Zoals één van de aanwezigen het uitdrukte: “Bearing in mind that a world

Tabel 1. Aantal en herkomst deelnemers (per 1 september 1954)

Land	Deelnemers	Partners
Argentinië	1	
België	13	3
Bolivia	1	
Canada	1	
Denemarken	14	3
Duitsland	24	9
Egypte	1	
Finland	3	
Frankrijk	24	14
Groot Britannië	46	8
Griekenland	1	
India	3	
Israel	3	
Italië	5	2
Joegoslavië	11	3
Nederland	94	5
Noorwegen	1	1
Spanje	8	
Turkije	6	1
Verenigde Staten	4	
Zweden	13	10
Zwitserland	9	5
Totaal	286	64

war had finished just nine years previously, it was a remarkable achievement in international cooperation and set the pattern for the future.” Menig deelnemer gaf aan behoefte te hebben aan een vervolg, of zoals in een reactie van IUPAC: “there was already a demand for further meetings”.

Excursies en sociaal programma

Zoals eerder aangegeven was het weekend van 25 en 26 september gereserveerd voor excursies. Zaterdag 25 september stond een bezoek aan het Nationaal Park De Hoge Veluwe en het Museum Kröller-Müller op het programma; voor een beperkte groep deelnemers kon op de ochtend van die dag een bezoek worden gebracht aan het Philips Synchro-cyclotron in Amsterdam dan wel aan de farmaceutische fabriek van Philips-Roxane in Weesp. Zondag 26 september was gereserveerd voor een bezoek aan de kort daarvoor drooggelegde delen van de vroegere ‘Zuyderzee’ en de Afsluitdijk; die dag werd besloten met een diner bij Hotel Spaander in Volendam.

Los van deze algemene excursies die voor alle congresdeelnemers waren bestemd, hadden de organisatoren ook een ‘ladies programme’ ontwikkeld. Zij konden de kaasmarkt in Alkmaar bezoeken, het Mauritshuis in Den Haag, het Museum Prinsenhof in Delft en de bloemenveiling in Aalsmeer. Zoals eerder opgemerkt was er ook voor deze delen van het congresprogramma veel waardering. Een van de deelnemers liet later weten zich vooral te herinneren “the dazzling displays of Van Gogh” en zijn “first encounter with dutch gin”. “But not both at once”, voegde hij toe!

NETHERLANDS.

41. **Asperen, Dr. K. van**, Lab. v. Biocidenonderzoek T. N. O.; Vondellaan 8, Utrecht.
276. **Baaij, Ir. P. K.**, Rijksstraatweg 19, Utrecht.
9. **Bakker, Dr. C. J.**, Professor of Physics, Zeeman Laboratorium; Plantage Muidergracht 4, Amsterdam C.
56. **Boer, Prof. Dr. J. H. de**; President of the „Koninklijke Nederlandse Chemische Vereniging“; Graetheidelaan 2a, Geleen, Limburg.
265. **Boeré, Dr. L. A.**, Afd. v. Anaesthesiologie, Academisch Ziekenhuis, Leiden.
67. **Bokkel Huinink, Dr. A. ten**, Professor of Pediatrics; Wilhelmina Kinderziekenhuis, Nieuwe Gracht 137, Utrecht.
243. **Boogaerd, J.**, dierenarts, wetensch. ambt. R. U., fac. Veeartsenijkunde; Melvill van Carnbeelaan 67, Driebergen.
218. **Bottema, Dr. J. K.**, Biochem., Sophia Kinderziekenhuis; Stadhoudersweg 31 d., Rotterdam.
59. **Creveld, Dr. S. van**, Prof. of Pediatrics, Joh. Vermeerstraat 87, Amsterdam Z.
275. **Croin, J. C. A.**, Med. Analyste b. h. Lab. v. Med. Vet. Chemie der R.U.; Jac. v. Ruysdaelstr. 57, Utrecht.
22. **Donath, Prof. Dr. W. F.**, Baarnscheweg 35, Den Dolder.
230. **Ebeling, Dr. L. C.**, Klin. Chem. v/h Nederl. Kankerinstituut; Spieghellaan 27, Driehuis.
230. **Ebeling, Mrs.**, Driehuis.
48. **Eikelenboom, Miss C.**, van Hogendorpstr. 14, Utrecht.
139. **Ephraïm, K. H.**, arts, Hoofdass. Isotop. Lab. W. G.; Gerard Brandtstr. 24, Amsterdam.
277. **Erkelens, Drs. P. C. van**, Instit. v. Veeteeltkundig Onderzoek T. N. O.; Hoogt 10—12, Utrecht.
197. **Esser, R. J. E.**, Biochemist, N.V. Philips-Roxane, Weesp.
77. **Flier, H. A. van der**, Physician, Corn Schuytstraat 66, Amsterdam.
63. **Francke, Dr. C.**, Nebo-Ziekenhuis, Schev.weg 104—106, den Haag.
297. **Gool, Dr. J. van**, Interne Kliniek Wilhelmina Gasthuis; Eisingastraat 23hs, Amsterdam.
175. **Groen, A.**, Hoofd Centr. Lab. Acad. Ziekenhuis, Groningen.
285. **Groen, J.**, Physician in chief, Second Medical Service, Pav. 7, Wilhelmina-Gasthuis; 45, Oranje Nassaulaan, Amsterdam-Z.
159. **Haaren, F. W. J. van**, Chief of Laboratory, Municipal Waterworks of Amsterdam; Heemsteede Dreef 263, Heemstede.
254. **Harders, Dr. C. L.**, Joh. Bildersstraat 2, Den Haag.
36. **Hennequin, Miss W. Ch.**, Med. Stud.; Petrarcalaan 1, Utr.
10. **Heyn, C. B.**, Arts, Ziekenhuis St. Annadal; Bankastr. 10, Maastricht.
122. **Hilgersom, A. J. C.**, Cand. Biochemie, Cobetstraat 50, Leiden.
84. **Hollman, Dr. E. C. M. J.**, Klinisch-Chemicus, Apotheker; Akerstraat 132, Heerlen (L.).
31. **Holtz, A. H.**, Biochemist T.N.O.; Schoolplein 2, Utrecht.
49. **Hoogendijk-van Dorff, Mrs.**, physician, Pieter van Foreest-kliniek; Oosteinde 14—16, Amsterdam C.
196. **Horst, Miss Ch. M. van der**, Pharm. stud.; Surinamestraat 12, Amsterdam W.
32. **Hoskam, Miss E. G.**, Scheikundige bij de Rijksseruminrichting; Statenweg 102 B, Rotterdam.
24. **Huis in 't Veld, Miss, Dr. L. G.**, Apollolaan 46, Amsterdam Z.
44. **Huisman, Dr. T. H. J.**, Conservator Kindergeneeskunde; Gorechtakade 9a, Groningen.
154. **Hijman, Miss Ir. A. J.**, Chem. Eng., Tortellaan 44, Den Haag.
100. **Janssen, Dr. Chem. L. W.**, Sarphatistr. 16 I, Amsterdam-C.
118. **Jaspers, P. A. Th. M.**, Apoth. Hoofd Klin. Lab., St. Joseph-Ziekenhuis; Goltzinsstraat 41, Venlo.
8. **Jong, Dr. E. B. M. de**, Head Biochem. Lab. St. Elizabeth Ziekenhuis; Burg. Jansenstraat 22, Tilburg.
8. **Jong—Ariens, Mrs de**, Tilburg.
50. **Jong, Phys. Drs. J. de**, Pieter van Foreestkliniek; Oosteinde 14—16, Amsterdam C.
293. **Jongh, Dr. D. K. de**, N.V. Amsterdamsche Chininefabriek; de Wittenkade 48—50, Amsterdam.
121. **Jonxis, Prof. Dr. J. H. P.**, Prof. in Pediatrics; Hereplein 11a, Groningen.
58. **Jordan, Prof. Dr. F. L. J.**, H. Safflevenstraat 17bis, Utrecht.
25. **Kamer, Dr. J. H. van de**, Waterweg 227, de Bilt.
156. **Kampen, Dr. E. J. van**, Klin. Chem. Laboratorium, Diaconessenhuis, Groningen.
66. **Kluyver, Dr. J. C.**, Physicist, Begijnhof 1bis, Utrecht.
19. **Kok, Dr. J.**, Hoogleraar Biochemie en Toxicologie; Gerrit v. d. Veenstraat 115, Amsterdam Z.
289. **Kok, Dr. K.**, N.V. Amsterdamsche Chininefabr.; de Wittenkade 48—50, Amsterdam W.
149. **Koning, W. J. de**, Sales Manager Kipp & Zonen, Joh. Wagenaarkade 36, Utrecht.
191. **Kramer, Miss P. J. G.**, Pharmacist; Geertruiden Ziekenhuis, Deventer.
42. **Krijgsman-de Bouvé, Mrs. Dr. W. J.**, physician; „Metamorphose“, Katwijk aan Zee.
291. **Kuylman, H. A.**, Apoth.; Wijk aan Zeeërweg 101, IJmuiden O.
18. **Langen, arts, Prof. Dr. C. D. de**; Maliesingel 13, Utrecht.
217. **Leijne, Dr. B.**, Noordsingel 6 A, Rotterdam.
219. **Ligterink, J. H.**, Apoth. en Arts; N.Z. Voorburgwal 137, Amsterdam C.
57. **Linden, Dr. T. van der**, Secretary of the „Koninklijke Nederlandse Chemische Vereniging“; Lange Voorhout 5, 's-Gravenhage.
23. **Lieven, Dr. W. A.**, Hoofdassistent Lab. v. Medische Chemie R.U.; Vreewijkstraat 16, Leiden.
35. **Maas, Miss J. W.**, Pediatrician, Onze Lieve Vrouwe Gasthuis, Amsterdam C.
109. **Meulemans, Ch. C. E.**, Med. Stud.; Racinelaaan 17, Utr.
3. **Meulemans, Ir. O.**, Klin. Chem., Head Lab. „Wilhelmina Kinderziekenhuis“; Nieuwe Gracht 137, Utrecht.
253. **Mulken, J. M. van**, Pieter Langendijkstraat 358, Den Haag.
5. **Neumann, Dr. H.**, Klin. Chem.; St. Antoniusshove, Voorburg.
28. **Oudsten, Dr. S. A. den**, Consultatiebureau v. Rheum. Ziekten, Groene Hilledijk 301, Rotterdam.
148. **Pikaar, N. A.**, Hoofd Lab. Heelk. Kliniek Stads- en Acad. Ziekenhuis, Catharijnesingel 101, Utrecht.
108. **Poulie, Miss N. J.**, Conserv. Lab. Alg. Pathologie W.G.; Olympiaplein 89 II, Amsterdam Z.
294. **Proosdij-Hartzema, Mrs Dr. E. G.**, N.V. Amsterdamsche Chininefabriek; de Wittenkade 48—50, Amsterdam W.
252. **Radsma, Prof. Dr. W.**, Rubensstraat 106hs, Amsterdam Z.
246. **Remarque, Drs. J. F.**, Ass. Med. Fac. Univ. Nijmegen; Wolfstraat 74, Nijmegen.
21. **Rutgers, Ir. R.**, Rippingsstraat 39, Alkmaar.
51. **Ruttink, Dr. J.**, Toxicologist; Johan de Wittstraat 23, Leiden.
45. **Schaaf, Drs. P. C. van der**, Biochemist; Joh. Mulderstr. 7, Groningen.
225. **Schiff, R.**, Doc. Klin. Chemie; Utrechtseweg 89 B, Hilversum.
6. **Schippers, Miss A. C.**, Deurloostraat 129, Amsterdam Z.
286. **Schlemper, Dr. P.**, Taalstraat 211, Vught.
7. **Schulte, Dr. M. J.**, Klinisch Chemicus; Sint Nicolaälaan 13, Arnhem.
7. **Schulte-Achterman, Mrs H. A.**, Arnhem.
256. **Schwarz, F.**, Conservator, Geneesk. Univ. Kliniek; Stadhouderslaan 27, Utrecht.
261. **Seekies, Prof. Dr. L.**, Prof. of Veterinary Biochemistry; Stolberglaan 49, Utrecht.
128. **Slooff, Prof. Dr. J.**, Prof. Pediatrics; Huygensweg 9, Nijmegen.
223. **Smeets, W. Th. J. M.**, Klin. Chemicus; P. Dondersstr. 167, Eindhoven.
223. **Smeets-v. d. Putten, Mrs.**, Eindhoven.
4. **Strengers, Dr. Th.**, Klin. Chem. Lab. O.L.V.-Gasthuis; Vredelaan 5, Laren (N.H.).
279. **Smit, Miss J. M. J.**, Kenaupark 11 A, Haarlem.
86. **Teunissen, Prof. Dr. G. H. B.**, Alex. Numankade 91, Utr.
26. **Tiecken, Miss G. W.**, Hoofdassistent Kliniek voor kleine Huidsiern, Koningslaan 4, Utrecht.
292. **Veer, Dr. W. L. C.**, 134 Kruisstraat, Oss (N.Br.).
270. **Vegter, Dr. J. J. M.**, Laboratorium Int. Kliniek, Acad. Ziekenhuis, Groningen.
101. **Verboom, Drs. E.**, Jos. Haydnlaan 73, Utrecht.
1. **Verschure, Dr. J. C. M.**, Internist, Head Lab. Biochemistry, Dept of Internal Medicine, Univ. of Utrecht; Emmalaan 41, Utrecht.
194. **Vies, J. van der**, Pharmacol. Res. Dept. N.V. Organon, Oss (N.-Br.).
164. **Visser, B. F.**, Geneesk. Univ. Klin. afd. Longziekten, Utr.
164. **Visser-Wanders, Mrs. Th. B. C. M.**, Utrecht.
2. **Wael, Dr. J. de**, Biochemist. Lab. Veterinary Biochemistry; Biltstraat 172, Utrecht.
296. **Walraven, Ir. J. J.**, N.V. Organon; Spoorlaan 206, Oss (N.-Br.).
39. **Weijzen, W. W. H.**, Terweeweg 45, Oegstgeest.
245. **Willebrands, A. F.**, Biochemicus 2de Int. afd. Wilhelmina Gasthuis, Amsterdam W.
298. **Wit, Drs. J. G.**, Wittie Singel 36, Leiden.
176. **Woldring, Dr. M. G.**, Isotopenlab.; Oostersingel 18a, Groningen.
255. **Wolvius, D.**, Arts; Ramstraat 43, Utrecht.

Figuur 5. Overzicht Nederlandse deelnemers.

Tot slot

In haar vergadering van 2 en 3 september 1958 in Wenen besloot het bestuur van de IFCC dit eerste European Congress on Clinical Chemistry in september 1954 in Amsterdam te beschouwen als het First International IFCC-Congress. Het zal voor het Organisatiecomité Euromedlab 2007 ongetwijfeld een uitdaging zijn om de lijn van het succes van 1954 in Amsterdam en dat van 1987 in Den Haag (7th European and XIIIth International IFCC-congres) voort te zetten!

Dankbetuiging

De auteur is prof. dr. J.C.M. Hattinga Verschure, president van het congres in Amsterdam, erkentelijk voor de verstrekte informatie en de beoordeling van het manuscript. Hij dankt dr. ir. J.P.M. Wielders voor zijn commentaar.

Noten

1. In 1974 zou een nieuwe reeks van Europese Congressen worden gestart. Het 'nieuwe' First Congress vond plaats in München. In 2007 zal Nederland gastheer zijn van het 17th Euromedlab-congres.
2. De trage start had alles te maken met het einde van de Eerste Wereldoorlog. België, Frankrijk, Italië, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten, 'de overwinnaars', wilden de 'verliezers', Duitsland, Oostenrijk en Hongarije, aanvankelijk deelname ontzeggen. Eerst in 1928, in Den Haag tijdens het 9^e IUPAC congres, georganiseerd als onderdeel van de viering van het 25-jarig bestaan van de -toen nog niet Koninklijke- Nederlandse Chemische Vereniging, werden deze landen toegelaten.
3. Ook nu werden de pogingen bemoeilijkt door de wens van sommige lidstaten dat "... for a period to be determined later, Germany and Japan be not accepted as members of the Union".
4. De Nederlandse Vereniging voor Biochemie werd in 1927 opgericht.
5. De naam IACB zou in 1954 worden omgezet in IFCC, International Federation of Clinical Chemistry.

Tabel 2. Overzicht sponsors en exposanten

Sponsors

Nederlandse regering
Gemeente Amsterdam
Koninklijke Nederlandse Chemische Vereniging
N.V. Instrumentenfabriek en -Handel v/h P.J. Kipp & Zonen, Delft
Technisch Handelsbureau J.J. van Ootmerssen, Den Haag
N.V. Philips Gloeilampenfabriek, Eindhoven

Deelnemersexpositie

Nederlandse Optiek- en Instrumentenfabriek Dr. C.E. Bleeker N.V., Zeist
N.V. Instrumentenfabriek en -Handel v/h P.J. Kipp & Zonen, Delft
Technisch Handelsbureau J.J. van Ootmerssen, Den Haag
N.V. Philips Gloeilampenfabriek, Eindhoven

6. Zie overzicht Nederlandse deelnemers in Figuur 5.
7. De totale uitgaven voor het congres bedroegen f 22.774,90; de inkomsten f 17.725. Een nadelig saldo dus van f 5090,90. De Gemeente Amsterdam, het Ministerie van O.K. en W. en het Ministerie van Sociale Zaken hadden zich ieder garant gesteld voor 1/3 deel van enig nadelig saldo.
8. Zie tabel 2.

Bronnen

Informatie aangedragen door prof. dr. J.C.M. Hattinga Verschure.
Fennell R. History of IUPAC 1919-1987. Oxford 1994.
Lines JG, Heeren JJ. IFCC celebrating 50 years. Milaan 2002. Transactions of the First European Congress on Clinical Chemistry; Amsterdam 1954. Reprint Recueil des Travaux Chimiques des Pays Bas, vol 74, 1955, p 281-688.
Archief NVKC, Utrecht.